
 Рецензії

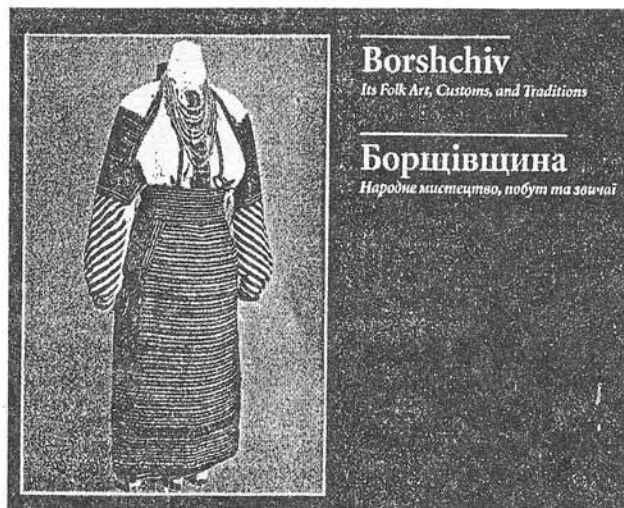
Людмила БУЛГАКОВА
Олександр СИТНИК

ЗА КОРДОНОМ ПРО УКРАЇНУ

Ludmyla BULGAKOVA, Oleksandr SYTNYK.
Abroad about Ukraine.

Борщівщина. Народне мистецтво, побут та звичаї (автор тексту Любов ВОЛИНЕЦЬ).—Нью-Йорк: Український музей, 1994.—64 с.

Borshchiv. Its Folk Art, Customs, and Traditions. Text Lubow WOLYNETZ.—New York, The Ukrainian Museum, 1944.

У засобах масової інформації і у розмовах з приватними особами, які побували за кордоном, досить часто можна почути прикру, але, очевидно, об'єктивну думку про те, що іноземці (особливо у США) дуже мало знають про Україну. Такий стан речей пояснюється багатьма причинами, головною з яких є майже повна відсутність достатньо презентативної інформації про нашу державу, наш народ, його історію та культуру. Заповнити цю прогалину за короткий час неможливо. Тому кожна, навіть невелика, але доступна для англомовного населення Західної Європи та США публікація про Україну, звичаї та традиції її корінного населення має винятково велике значення.

До таких видань належить рецензована робота Любові Волинець "Борщівщина. Народне мистецтво, побут та звичаї", яка вийшла у світ на двох (паралельно) мовах — англійській та українській.

У цьому виданні знайшли оригінальне по-

єднання етнографічний нарис про один із найцікавіших у народознавчому аспекті район Галичини Борщівщину і власне каталог виставки традиційного народного одягу із сіл вказаного району. Виставка відбулася в Українському музеї у Нью-Йорку 1994 року.

Можна лише подякувати Любові Волинець саме за таку форму і структуру видання, оскільки "каталог" подає не тільки відомості про виставлені речі, не лише фотографії експонатів, але й широку історико-етнографічну інформацію про культуру, звичаї та обряди жителів Галичини і, зокрема, Борщівщини на зламі XIX і XX століть. Ця змістовна, у багатьох випадках самостійна наукова розробка, "відкриває очі" глядачам, збагачує уявлення про речові матеріали, змушує по-новому сприймати і оцінювати нашу народну культуру як жителів США, так і приїжджими екскурсантами з інших країн. Крім того, робота Любові Волинець не втрачає свого пізнавально-світоглядного значення і після завершення експонування виставки. Навпаки, вона набуває ще більшого сенсу як один із ефективних популяризаторських засобів для визнання нашої традиційної культури.

Як уже зазначалось, каталожному списку речей, організованих за тематичним принципом, передує історико-етнографічний нарис про народне мистецтво, побут та звичаї Борщівщини на Тернопіллі (с. 5-49). В тексті охоплюються такі основні теми: "Природне довкілля", "Історія Борщівщини", "Побут", "Звичаї та обряди", "Весілля", "Народний одяг". Ця частина роботи розпочинається невеликим вступом і завершується висновками, примітками та тлумачним словником маловживаних термінів і понять. Тема "Побут" складається з коротеньких параграфів про житлобудівництво та інші заняття сільського населення. Тема "Звичаї та обряди" включає підтеми "Зимовий сезон" і "Весняний сезон". Найгрунтовнішим є розділ "Народний одяг" /с.27-37/, який висвітлює специфічні ознаки чоловічого одягу /сорочки, штани, верхній одяг, головні убори, взуття/ та жіночого одягу /сорочки, поясний одяг, верхній одяг, нашийні прикраси, взуття, головні убори жінки, головні убори дівчини/.

У невеликій історико-географічній довідці приведені основні відомості про територію, географічні особливості, рельєф та клімат Борщівського району, а також найбільш важливі історичні події, які впливали на життя і господарство місцевого населення. Дійсно, район, який довгий час знаходився на пограниччі кількох держав, у мальовничій місцевості Середнього Подністров'я — при впадінні Збруча у Дністер, на довгий час "законсервував" у собі традиційні народні

риси у матеріальній і духовній культурі. Модернові віяння доходили сюди із великим запізненням. Сьогодні цей “глухий кут”, як іноді називали Борщівщину, демонструє всьому світу незрівнянні твори самобутньої української культури /наприклад, знамениті борщівські жіночі сорочки/.

На початку тексту автор подає карту України, на якій зазначає кордони Східної Галичини та Борщівського району, що сприяє кращому розумінню природно-географічної специфіки краю.

Вся робота багато ілюстрована оригінальними ілюстраціями кінця XIX — поч. XX ст. Серед них звертають на себе увагу групові фото селян під час обрядових церемоній /вінчання, весільні обряди, похорони/. Досить цікавими і рідкісними є фотографії дітей у національному одязі, молодих пар у весільному вбранні, старших людей у традиційних костюмах. З таких документальних фотографій можна почерпнути значну кількість інформації про різні типи комплексів чоловічого і жіночого вбрання, про буденні і святкові строї, про характер і спосіб їх ношення тощо.

Весь етнографічний нарис пронизаний також зразками народного фольклору /фрагменти зразків обрядових пісень, співанок, коломийок/, що значно оживлює і підсилює текст. Помітно, що автор рецензованої роботи багато працювала “у полі”, самостійно збирала ці матеріали серед жителів сіл Борщівщини /про що ми, зрештою, дізнаємось у передмові до праці, де Любов Волинець щиро дякує усім своїм помічникам/.

Для підготовки і написання цього нарису автор використала дуже багато різноманітних джерел. Про це свідчить хоч би список посилань, який складається із 132 позицій, серед яких можна знайти публікації від 1879 до 1992 рр., рукописні матеріали, інтерв'ю та ін.

Велике освітнє значення має представлений у кінці нарис “Словник маловживаних слів” /с.45-47/, видрукований також на двох мовах, що включає до 200 народних термінів та понять, які зустрічаються переважно на Борщівщині /бавна, барда, волічка, гагілка, дзюмбали, заснівки, колодій, кримка, лелітка, мандлі, рантух і багато-багато інших/.

Отже, аналізуючи текст, можемо з повною мірою відповідальності стверджувати, що це є оригінальна науково-дослідна розробка про народні звичаї, обряди та одяг українців Борщівського району.

Власне каталог /с.48-63/ складається з таких розділів: “Святочний одяг” /11 костюмів чоловічого і жіночого вбрання/, “Жіночі та чоловічі сорочки” /44 позиції/, “Поодинокі частини одягу та текстилю” /3 кожухи, свита, 3 обгортки, 4 пояси, 5 запасок, 2 палавники, 3 настіль-

ники, 2 рушники, зразки вишивок з рукавів жіночих сорочок/, “Приладдя для виготовлення пряди і прядиво” /веретено, міток, повісмо, щітка, вовняна пряжа, прядиво, а також мініатюрні зразки сільського житла, ткацького верстата, терлиці, мотовила, лавки на куделю/.

Представлені на виставці речі походять із сіл Гермаківка /17 позицій/, Пилипче, Вовківці /2 позиції/, Худиківці /1 позиція/. Інші предмети не мають визначення точного місцезнаходження в межах Борщівщини.

Найціннішими на виставці є повні комплекти чоловічого і жіночого одягу — костюми, які включають головні убори, верхнє, натільне і поясне вбрання, а також відповідне взуття. Крім того, жіночі костюми мають нашійні прикраси у вигляді численних низок коралових намист, дукачів та ін.

Таким чином, іноземний глядач, придбавши такий “каталог”, який правдиво є “енциклопедією” народної культури Борщівщини, і оглянувши шедеври традиційного одягу галичан на виставці у Нью-Йорку, збагне незрівнянний художній смак, зрозуміє і оцінить високий рівень української народної культури, — на базі невеликого району Тернопільщини — всю багатогранну і яскраву традиційну культуру України.

Інформація

Інститут історії АН Білорусії, Центр етнокосмології “Крыўя”, Фонд розвитку традиційної етнічної культури (ФРТЕК) у березні 1996 р. планує провести у Мінську Міжнародну наукову конференцію “Білорусь у системі трансєвропейських зв'язків I тисячоліття н.е.”

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ
“БЕЛАРУСЬ У СИСТЕМЕ
ТРАНСЕУРАПЕЙСЬКИХ СУВ'ЯЗЬКІВ
У I ТИСЯЧОЛІТТІ Н. Е.”

INTERNATIONAL CONFERENCE
“BELARUS IN THE SYSTEM OF
TRANSEUROPEAN CONNECTIONS
IN THE 1st MILLENNIUM AD”

На ній передбачається обмірковувати широке коло проблем, щодо походження, хронології й змісту археологічних культур I тис.н.е. на теренах Білорусії, культурних, етнічних, торговельних і політичних зв'язків білоруських етнічних обширів з іншими регіонами Європи, напрямків міжкультурних контактів і обмінів, шляхів розповсюдження культурних іновачій, датування тих чи інших зв'язів культури, змін у ідеології й релігії тощо. До участі в роботі конференції запрошуються археологи, лінгвісти, етнографи, антропологи і фольклористи з країн Балтії, України, Польщі, Росії, США, Данії та ін.

Додаткові відомості про конференцію — у науковій частині Інституту народознавства НАН України (Львів, пр.Свободи, 15).